

Posudek na velkou obhajobu doktorské disertační práce

Ing. Soňa Sýkorová

Nejméně rozvinuté země na přelomu 20. a 21. století: napomáhá mezinárodní obchod rozvoji nejméně rozvinutých zemí?

Téma předložené doktorské disertační práce je velmi aktuální, a to nejen s ohledem např. na zprávu týkající se plnění tzv. Rozvojových cílů tisíciletí z roku 2005, ve které se říká, že určité části světa (a zejména země ze skupiny nejméně rozvinutých zemí) výrazně za ostatními zaostávají, nebo s ohledem na diskusi o stále neukončených jednání z tzv. Rozvojového kola jednání z Dohá z roku 2001, v něž se vkládala určitá naděje, že rozvojovým zemím, a zejména těm nejvíce zranitelným, pomohou podpořit jejich ekonomický rozvoj. Problematice nejméně rozvinutých zemí je ve světě věnována stále větší pozornost. Washingtonský konsensus byl již do jisté míry překonán a v současnosti se hledá nová alternativa, jak rozvojovým zemím, a zejména specifické skupině nejméně rozvinutých zemí, pomoci. Jednou z diskutovaných otázek jsou i možnosti jejich většího zapojení do mezinárodního obchodu, resp. otázka, zda mezinárodní obchod napomáhá rozvoji těchto zemí či za jakých podmínek by napomoci mohl. Na tuto problematiku se z celého spektra faktorů působících na vnější i vnitřní vývoj nejméně rozvinutých zemí autorka ve své práci zaměřila. V česky psané odborné literatuře je toto téma zastoupeno jen velmi sporadicky, a proto i z tohoto pohledu lze předloženou disertační práci pokládat za velmi přínosnou.

Práce má logickou strukturu, je tvořena třemi kapitolami s logickým výkladem od obecného ke konkrétnímu. První kapitola představuje teoretická východiska vycházející z přehledu základních teorií mezinárodního obchodu a končí zhodnocením vlivu mezinárodního obchodu, resp. mezinárodní obchodní politiky na ekonomický rozvoj nejméně rozvojových zemí. Úroveň zpracování této kapitoly svědčí o velmi

solidních znalostech autorky o této problematice, kterou prokázala objasněním na základě použitých teoretických modelů. Její závěr o poměrně malém vlivu mezinárodního obchodu na hospodářský růst, při zdůraznění složitosti provázanosti vztahu obou těchto veličin, představuje dobrý základ pro následující kapitolu.

V druhé kapitole autorka hledá odpověď na základní otázku, jak mezinárodní obchod napomáhá hospodářskému růstu a rozvoji skupiny nejméně rozvinutých zemí. V této souvislosti je nutné znovu ocenit výběr skupiny nejméně rozvinutých zemí, které dnes představují nejzaostalejší a tedy i nejproblémovější součást rozvojového světa, neboť problematika jejich hospodářského rozvoje se v současnosti jeví jako nejsložitější. Autorka nejprve podává obecný přehled růstových tendencí s důrazem na vnější i vnitřní faktory ekonomického růstu této skupiny zemí. Správně poukazuje na vliv vnějších faktorů, jako jsou např. přímé zahraniční investice či oficiální rozvojová pomoc, nicméně dle mého názoru se okrajově věnuje faktorům vnitřním. Autorka však v této kapitole většinu mých připomínek zapracovala, čímž výrazně přispěla ke zkvalitnění celé práce. Ocenit je nutné především celkově velmi přehlednou analýzu zapojení nejméně rozvinutých zemí do mezinárodního obchodu, kterou autorka ve své druhé kapitole vhodně doplnila i grafickou úpravou, a její úvahu o vlivu mezinárodního obchodu na snižování chudoby, která se v současnosti jeví jako jeden z nejpalčivějších problémů této skupiny zemí.

Třetí kapitolu tvoří případová studie o Tanzánii, kterou si autorka vybrala jako typického zástupce nejméně rozvinutých zemí v subsaharské Africe. A to pravděpodobně i z toho důvodu, že problematikou ekonomického rozvoje této země se již dlouhodobě zabývá, neboť na toto téma psala i diplomovou práci. Autorka předkládá hospodářskou charakteristiku této ekonomiky a v analýze zahraničně obchodního vývoje Tanzanie aplikuje poznatky z předchozích dvou kapitol. Z jejích závěrů vyplývá, že za splnění určitých podmínek a spolupůsobení příznivých vnějších i vnitřních faktorů se může i nejméně rozvinutá země, byť pomalu a postupně, vyvíjet pozitivním směrem. Avšak s tím zřetelem, že nejméně rozvinuté země jsou velmi citlivé jak na zachování vnitřní stability země, tak i na vliv vnějšího prostředí, což jsou

předpoklady pro jejich úspěšný ekonomický vývoj. V této souvislosti se nabízí řada otázek, z nichž vybírám alespoň dvě, ke kterým by se autorka při ústní obhajobě mohla vyjádřit.

- 1) Závěry z třetí kapitoly vybízí k zamyšlení, zda iniciativy typu EBA nebo AGOA, které autorka v této souvislosti zmiňuje, představují efektivní nástroj ekonomického rozvoje nejméně rozvinutých zemí, či zda naopak nepředstavují spíše nástroj vedoucí k jejich větší zranitelnosti?
- 2) Ocenila bych, kdyby se autorka vyjádřila k tomu, zda se Tanzánii v současnosti nabízí i jiné alternativy, než orientace zahraničního obchodu na státy EU či USA? Nebo obecně, zda má Tanzanie i jiné možnosti, jak podporovat svůj ekonomický růst, než orientaci na zahraniční obchod?

Celkově lze zhodnotit, že předložená doktorská disertační práce je zpracována na velmi solidní úrovni a přináší řadu nových poznatků ke zkoumané problematice. Obsahovou i formální úpravou zpracování odpovídá požadavkům kladeným na tento typ práce. Je třeba ocenit argumentaci, kterou autorka v textu používá, i samostatně formulované dílčí závěry k jednotlivým kapitolám i a v celkovém závěru. Rovněž uvedený seznam literatury a zdrojů svědčí o rozsáhlých znalostech autorky. **Disertační práci proto doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí.**

V Praze dne 5. září 2007

Doc. PhDr. Lenka Adamcová, CSc.